

Sygn. akt III Ca 559/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Balion – Hajduk

Sędzia Sądu Okręgowego Henryk Brzyżkiewicz

Sędzia Sądu Okręgowego Tomasz Pawlik

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 czerwca 2023 r. w G.

sprawy z powództwa B. R.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 5 maja 2021 r., sygn. akt II Cgg 3/19

1. zmienia zaskarżonym wyrok w ten sposób, że:

a) w punkcie 1 zasądza od pozwanej na rzecz powoda 28 099,13zł (dwadzieścia osiem tysięcy dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i trzynaście groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot:

- 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) od dnia 14 lutego 2019r.,

- 18 099,13zł (osiemnaście tysięcy dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i trzynaście groszy) od dnia 17 marca 2020r.;

b) w punkcie 2 zasądza od pozwanej na rzecz powoda 1817zł (jeden tysiąc osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

c) nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach 6619,20zł (sześć tysięcy sześćset dziewięćdziesiąt pięć złotych i dwadzieścia groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;

3. nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach 9595,15zł (dziewięć tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt pięć złotych i piętnaście groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu odwoławczym.

SSO Tomasz Pawlik SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Henryk Brzyżkiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z 5 maja 2021r. oddalił powództwo B. R. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej o zapłatę kwoty 28.099,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej 1817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gliwicach 4414,78 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych

Sąd Rejonowy ustalił, że powód jest właścicielem nieruchomości - działek gruntowych o numerach: (...) (...), (...), (...), 1450, (...), (...), (...) oraz dzierżawcą nieruchomości – działek gruntowych o numerach (...), na których prowadzi gospodarstwo rolne. Wymienione działki położone są w G. – B. oraz P., w obszarze oddziaływania zakładu górniczego pozwanej.

Powód – B. R. w piśmie z dnia 14 czerwca 2017 roku zgłosił pozwanej o szkodach powstałych w gruntach i uprawach na skutek zakładu górniczego pozwanej w okresie od jesieni 2016 do wiosny 2017 i wniósł o ich naprawienie.

Wobec zgłoszenia powoda o powstałej szkodzie na nieruchomościach przez niego użytkowanych, pozwana w dniu 20 lipca 2017 roku dokonała oględziny szkód w gruntach i uprawach na nieruchomości należącej do powoda i przez niego dzierżawionych.

Z protokołu wynika, że grunt uległ deformacjom oraz że wystąpiły obniżenia terenu i nierówności. Odszkodowanie za straty w plonach, zasiewach, uprawach oraz roślinach sadowniczych za 2016 rok określono na kwotę 5 929 zł. Odszkodowanie za straty w plonach, zasiewach, uprawach oraz roślinach sadowniczych za 2015 rok określono na kwotę 5 296 zł. W przeszłości z niektórych działek objętych pozwem było wypłacone odszkodowanie z tytułu orzeczonej degradacji. Na mocy ugody nr 411700422 z dnia 25 maja 2017 roku zawartej pomiędzy stronami sporu, pozwana na działce nr (...) naprawiła szkodę jaka na tym gruncie wystąpiła.

Powód w piśmie z dnia 4 czerwca 2018 roku zgłosił pozwanej szkody powstałe w gruntach i uprawach na skutek ruchu zakładu górniczego pozwanej w okresie od jesieni 2017 do wiosny 2018 i wniósł o ich naprawienie. Jednakże to pismo pozostało bezskuteczne, gdyż zgodnie z opinią górniczo – geologiczną dotyczącymi działek objętych pozwem, w ocenie pozwanej przyczyną szkód na gruntach użytkowanych przez powoda nie była eksploatacja górnicza.

Sąd Rejonowy ustalił, że działka (...) nie podlega żadnym wpływom od eksploatacji górniczej prowadzonej w okresie od 1 stycznia 1921 roku do 28 sierpnia 2020 roku. Pozostałe działki podlegały wpływom eksploatacyjnym od I do IV kategorii terenu górniczego. Działki (...) nie podlegały żadnym wpływom od eksploatacji górniczej prowadzonej w okresie od 1 stycznia 2007 roku do 20 czerwca 2017 roku; nie podlegały żadnym wpływom od eksploatacji górniczej prowadzonej w okresie od 1 stycznia 2008 roku do 13 czerwca 2018 roku. Działki (...) w okresie od 1 stycznia 2007 roku do 20 czerwca 2017 roku oraz w okresie od 1 stycznia 2008 roku do 13 czerwca 2018 roku podlegały wpływom eksploatacji górniczej, jednak z uwagi na fakt, że w miejscu lokalizacji przedmiotowych działek powierzchnia terenu miała pochycenie znacznie przekraczające wartościom pochycień jakie wystąpiły po przeprowadzonych eksploatacjach pokładów, więc na działkach tych nie wystąpiły przeciwnospadki i zalewiska. W wyniku obniżeń powierzchni terenu spływ wód opadowych nie został zatrzymany, a jedynie mogła nastąpić zmiana kierunku spływu wód opadowych, co nie powinno być przyczyną powstania szkód w plonach. Działka (...) zlokalizowana jest na terenie, który w chwili obecnej jest poziomy. W związku z powyższym wpływy eksploatacyjne mogły spowodować (nie musiały) powstanie na tej działce lokalnych zastoisk wody, które mogły przyczynić się do szkód w plonach na tej działce. W przedmiotowym rejonie prawie nie występują uskoki. Natomiast sporadycznie występujące uskoki mają niewielkie zrzuty, a ich wychodnie nie dochodzą nawet do warstw nadkładu. Powyższe uwarunkowania sprawiają, że w wyniku prowadzonej eksploatacji górniczej kształt niecki obniżeniowej miał łagodny przebieg. Na powierzchni terenu nie powstały więc żadne deformacje

nieciągle. Dlatego też można stwierdzić, że brak progów terenowych, brak występowania deformacji nieciąglych oraz łagodny przebieg niecki obniżeniowej, przemawiają za tym, że z uwagi na te uwarunkowania, prowadzona eksploatacja górnicza nie mogła przyczynić się do zmniejszenia plonów w uprawach rolnych.

Sąd Rejonowy ustalenia oparł na dowodzie z opinii biegłego sądowego z zakresu szkód górniczych geologii i górnictwa L. G., pominał natomiast przeprowadzony dowód z opinii rolnej, która została sporządzona przedwcześnie. Sąd pominał dowód z opinii biegłego z zakresu geologii i górnictwa jak również hydrologii, albowiem dowód ten w ocenie Sądu zmierzałby jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd I instancji oddalił powództwo na podstawie art. 144, art. 147 i art. 151 ustawy z 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnictwo (Dz.U.2016.1131). Wskazał, że powód nie sprostął ciężącemu na nim obowiązкови udowodnienia faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 6 k.c.). Postępowanie dowodowe nie wykazało, by istniał związek przyczynowo – skutkowy pomiędzy powstałymi w nieruchomościach użytkowanych przez powoda szkodami a ruchem zakładu górniczego.

Powód w apelacji zarzucił:

- błąd w ustaleniach faktycznych mających istotny wpływ na wynik sprawy, polegający na przyjęciu przez Sąd I instancji, że prowadzona przez pozwanego eksploatacja górnicza nie mogła przyczynić się do zmniejszenia plonów w uprawach rolnych, podczas gdy w przedmiotowym terenie istnieje melioracja, która w wyniku osiadania terenu spowodowanego wcześniejszą eksploatacją działa wadliwie, a bez przeprowadzenia rekultywacji wpływa na występowanie szkód w uprawach prowadzonych przez powoda,

- naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik sprawy to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz oceny dowodów wbrew zasadom prawidłowego rozumowania, doświadczenia życiowego, co doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego i polegało na przyjęciu przez Sąd I instancji, że eksploatacja górnicza prowadzona przez pozwaną nie mogła prowadzić do zmniejszenia plonów w uprawach rolnych, podczas gdy biegły sądowy z zakresu geologii i górnictwa nie posiada specjalizacji z zakresu hydrologii oraz szkód w uprawach rolnych na obszarze objętym eksploatacją górniczną, a zatem nie mógł w sposób kategoryczny i stanowczy określić warunków wodno - geologicznych w na przedmiotowym obszarze, biegły określił wyłącznie zmiany pochylenia terenu oraz ewentualne zmiany kierunku spływu wód opadowych na przedmiotowym obszarze, co nie odzwierciedla całości warunków wodno - geologicznych wpływających na uprawy, ponadto błędne uznanie, że opinia biegłej sądowej z zakresu szacowania szkód w uprawach rolnych została sporządzona przedwcześnie i Sąd nie poczynił na jej podstawie ustaleń podczas, gdy z tej opinii wynika jednoznacznie, że uprzednia eksploatacja doprowadziła do wadliwego działania systemu melioracyjnego, który nie został zrehabilitowany przez pozwaną, co z kolei skutkowało nawet po zakończeniu eksploatacji ujemnymi skutkami na uprawy powoda wobec stwierdzonej deformacji, nierówności, obniżenia terenu oraz miejscowego zawadnienia,

- naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 227 k.p.c. w związku 278 § 1 k.p.c. w związku z 235² § 1 pkt 5 k.p.c. polegające na bezzasadnym pominięciu przez Sąd wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu hydrogeologii oraz naruszenie art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. polegający na sporządzeniu uzasadnienia bez wskazania przyczyn, dla których Sąd I instancji nie dał wiary opinii sądowej z lutego 2020 roku, a dał wiarę opinii sądowej z września 2020 roku, podczas gdy opinie te pozostają niespójne oraz przez brak wskazania przyczyn, dla których sporządzenie opinii przez biegłego z zakresu hydrologii zmierza do przedłużenia postępowania,

- naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 96 pkt 12 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przez niezastosowanie i obciążenie powoda kosztami sądowymi oraz naruszenie art. 102 k.p.c. przez bezzasadne niezastosowanie.

Powód wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości względnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Podniesione zarzuty apelacji należało uznać za uzasadnione.

Sąd Rejonowy, pomijając wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego hydrogeologa uniemożliwił powodowi wykazanie swojego roszczenia. Postępowanie w tym zakresie wymagało uzupełnienia.

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu szkód górniczych i hydrogeologii na okoliczność ustalenia czy eksploatacja górnicza naruszyła stosunki wodno – geologiczne na nieruchomościach rolnych powoda, czy działalność pozwanej doprowadziła do wadliwego działania systemu melioracyjnego, a jeśli tak to czy doprowadziła do powstania szkód na nieruchomości powoda w postaci obniżenia plonów. Biegły sporządził także opinie uzupełniającą. Sąd odwoławczy na podstawie tych opinii dokonał ustaleń, że w okresie od jesieni 2016 roku do wiosny 2018 roku, to jest w okresie objętym żądaniem, działki o numerach (...) objęte były wpływami eksploatacji. Biegły ocenił, że na powierzchni działek nie pojawiły się deformacje nieciągłe związane z eksploatacją, ale powierzchnia terenu znajdowała się w strefie ugięć. Na terenie nieruchomości powoda znajduje się sieć drenarska sprzed II wojny światowej, nigdy nie remontowana, nienaprawiana, zbudowana z rur kamionkowych na działkach (...). Eksploatacja prowadzona w tym rejonie mogła zniszczyć sieć drenarską, ponadto spowodowała obniżenia związane z eksploatacją górniczą. W związku z wnioskami tej opinii konieczne było dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu melioracji wodnych i naruszenia stosunków wodnych. Celem ustalenia czy zmiany w (...) geologiczne na nieruchomościach powoda zostały spowodowane eksploatacją górniczą i doprowadziły do powstania szkód w postaci obniżenia plonów, czy wykonana i kiedy wykonano drenaż działek powoda i w jaki sposób, w jakim stanie jest na skarb, czy spełnia swoją rolę, a jeśli nie to z jakich przyczyn i w jakim stopniu uległa technicznemu przy życiu czy ewentualne uszkodzenia drenażu mogą wynikać z eksploatacji Górniczej i w jakim jest biegły od zakresu w stosunku 2 z racji ocenił, iż występujące na nieruchomościach powoda deformacje dna miały zasadniczy wpływ na odrębność, drenaż jest nie działają prawidłowo, jest lokalnie uszkodzonych co skutkuje tworzeniem się obszarowi zapłodnionych na wszystkich działkach z wyjątkiem działek (...) przecinek (...) przecinek (...) przecinek (...) biegły wskazał też, że szkody w sieci drenarskiej powstały na skutek eksploatacji ani z powodu używania maszyn rolniczych. Wskazał, iż na działkach na działkach woda zmienia nazwy z wyłączeniem wyżej wymienionych są skutki oddziaływania działalności Górniczej, znajdują się na nich zastały zastoiska wody.

Podsumowując, na podstawie opinii obu biegłych Sąd Okręgowy ustalił, iż w okresie objętym żądaniem pozwu - to jest od jesieni 2016 roku do wiosny 2018 roku na wszystkich działkach rolnych należących do powoda, z wyjątkiem działek o numerach (...) występowały bądź niekorzystne, szkodliwe wpływy działalności górniczej w postaci obniżenia terenu, pofałdowań, nierówności, zastoisk wody bądź w postaci uszkodzenia drenażu, bądź w postaci zarówno deformacji terenu jak i uszkodzenia urządzeń drenarskich, co spowodowało powstanie strat w plonach. Wysokość szkody ustalona została na podstawie opinii biegłej z zakresu szacowania szkód w uprawach rolniczych, sporządzonej już w toku postępowania przed Sądem Rejonowym. Postępowanie dowodowe w tym zakresie nie wymagało uzupełnienia, gdyż wnioski tej opinii są zbieżne z wnioskami biegłego z zakresu hydrogeologii i biegłego z zakresu melioracji i stosunków wodnych i wzajemnie się uzupełniają. Opinia ta co do wysokości strat w plonach nie była przez strony kwestionowana, a powód na tej podstawie ostatecznie sprecyzował swoje żądanie, rozszerzając powództwo. Straty w plonach poniesione przez powoda na działkach o numerach (...) wyniosły łącznie 28 099,13zł.

Zgodnie z art. 144 ustawy z 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2016.1131) właściciel nie może sprzeciwić się zagrożeniom spowodowanym ruchem zakładu górniczego, który jest prowadzony zgodnie z ustawą. Może on jednak żądać naprawienia wyrządzonej tym ruchem szkody, na zasadach określonych ustawą. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, do naprawiania szkód, o których mowa w art. 144 ust. 1 i 2, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego - art. 145 ustawy. Zgodnie z art. 147 ust. 1 ustawy naprawienie szkody w gruncie rolnym lub leśnym zdegradowanym

lub zdewastowanym na skutek ruchu zakładu górniczego następuje w sposób określony przepisami o ochronie tych gruntów.

Ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych stanowi, że przez grunty zdegradowane - rozumie się grunty, których rolnicza lub leśna wartość użytkowa zmalała, w szczególności w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej - art. 4 pkt 16. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego nieruchomości powoda uległy takiej degradacji.

Zgodnie z art. 17 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych jeżeli właściciel gruntów, o których mowa w art. 16 ust. 1, poniósł szkodę przez obniżenie poziomu produkcji rolniczej lub leśnej, przysługuje mu z tego tytułu odszkodowanie od zakładu przemysłowego. Regulacje te w związku z art. 144, art. 147 ust. 2 ustawy z 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze stanowią podstawę prawną roszczenia powoda i podstawę materialnoprawną wydanego przez Sąd II instancji wyroku.

Sąd Okręgowy, mając powyższe na uwadze, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w sentencji, zasądzając na rzecz powoda zgodnie z żądaniem pozwu kwotę 28 099,13zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 10 000zł (pierwotne żądanie) od 19 lutego 2019r. – data wniesienia pozwu i od 18 099,13zł (kwota rozszerzonego powództwa) od 17 marca 2020r. – data rozszerzenia powództwa.

O kosztach postępowania Sąd odwoławczy orzekł na mocy art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwaną zarówno przed I jak i II instancją. Na koszty postępowania odwoławczego złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie 900 zł. Natomiast na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. obciążono pozwaną nieuiszczonymi kosztami opinii biegłych.

SSO Tomasz Pawlik SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Henryk Brzyżkiewicz